

Zespół Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk

Początki – Komisja Chemii Analitycznej PAN (1955–1975)

Zespół Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk jest kontynuatorem bardzo bogatej tradycji polskiej elektrochemii i elektroanalizy chemicznej, której początki sięgają połowy XX wieku. Dynamiczny rozwój chemii analitycznej w latach powojennych doprowadził do powołania Komisji Chemii Analitycznej przez Komitet Nauk Chemicznych Wydziału III PAN w dniu 15 września 1955 roku.

Inicjatorami i organizatorami Komisji byli wybitni profesorowie: Wiktor Kemula, Jerzy Minczewski i Marceł Struszyński, wspierani przez przedstawicieli instytutów badawczych – m.in. Janinę Świątosławską, Mariana Akstę, Stanisława Czubek i Zygmunta Ładę. Komisja składała się początkowo z trzynastu podkomisji (czterech metodycznych i dziewięciu branżowych), które z czasem stały się fundamentem przyszłego Komitetu Chemii Analitycznej PAN (utworzonego w 1975 roku).

W tamtym okresie ograniczony dostęp do nowoczesnej aparatury pomiarowej był istotnym problemem, dlatego powołano tzw. krajowe problemy węzłowe, w ramach których doposażano laboratoria badawcze i przemysłowe. Inicjatywa ta zaowocowała powstaniem wielu projektów urządzeń o wysokim poziomie technologicznym, wdrażanych następnie do produkcji w krajowych zakładach. Efektem działalności Komisji było uruchomienie produkcji jonometrów i polarografów, które znalazły zastosowanie zarówno w badaniach podstawowych jak i analizie rutynowej. Polska ugruntowała swoją pozycję w międzynarodowym środowisku elektrochemicznym – m.in. poprzez eksport polarografów serii OP i PP produkowanych przez UNITRA-TELPOD w Krakowie.

Rozwój Podkomisji Polarograficznej (1955–1975)

Jedną z najaktywniejszych jednostek w ramach Komisji była Podkomisja Polarograficzna, której pierwszym przewodniczącym został prof. Wiktor Kemula – pionier polskiej polarografii i elektrochemii. Po nim funkcję przewodniczącego objął prof. Jerzy Chodkowski. Podkomisja zajmowała się głównie organizacją seminariów poświęconych metodom spektralnym i elektrochemicznym, w tym polarografii i potencjometrii. Trzecim przewodniczącym Podkomisji został doc. dr Zbigniew Zagórski, a funkcję sekretarza pełniła mgr Hanna Kostrowicka. W składzie Podkomisji działali m.in.: doc. Stanisława Kiciak, doc. Jan Paściak, doc. Stanisław Rubel, dr Karol Budkiewicz, dr Zygmunt Kowalski, dr Stanisława Zięba i mgr Irena Sobczyk. W tym okresie organizowano konwersatoria poświęcone praktycznym aspektom metod elektroanalitycznych. Szczególne znaczenie miały dwa spotkania: w Katowicach (25–26 lutego 1970) oraz w Krakowie (12–13 maja 1970), podczas których prezentowano nowatorskie rozwiązania aparaturowe, m.in. przystawkę zmiennoprądową z detekcją fazy opracowaną przez dr. Z. Kowalskiego. W 1975 roku, z inicjatywy dr. hab. Z. Kowalskiego, Podkomisję przekształcono w Komisję Analizy Polarograficznej i Innych Metod Elektrochemicznych, której zadaniem było promowanie nowoczesnych technik pomiarowych.

Lata przełomu i sukcesy organizacyjne (1975–1990)

Lata 70. i 80. XX wieku to okres intensywnej działalności organizacyjnej i naukowej Komisji. Z inicjatywy prof. Zygmunta Kowalskiego zorganizowano cztery Ogólnopolskie Konferencje Polarograficzne w Krakowie-Mogilanach (1978, 1979, 1980, 1981), poświęcone m.in. zastosowaniom metod elektrochemicznych w analizie śladów, żywności, leków i substancji organicznych. Spotkania te integrowały środowisko naukowe i przemysłowe, a także umożliwiały prezentację najnowszej aparatury – takich urządzeń jak polarografy impulsowe PP, oscylopolarografy OP, elektrody jonoselektywne czy analizatory elektrochemiczne opracowywane w ośrodkach krajowych. Mimo przerwy spowodowanej stanem wojennym (1982–1983), już w 1984 roku członkowie Komisji współorganizowali prestiżową *Fifth European Conference on Analytical Chemistry* – EUROANALYSIS V, której przewodniczyli profesorowie Adam Hulanicki i Zygmunt Kowalski.

Nowe kierunki – Komisja Elektroanalizy (1990–2011)

W 1992 roku przewodniczącym Komisji został dr hab. Janusz Gołaś, a sekretarzem – mgr inż. Jerzy Górecki. W tym okresie Komisja przyjęła nazwę Komisji Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej PAN i rozpoczęła nowy rozdział swojej działalności. Najważniejszym przedsięwzięciem stał się cykl dorocznych konferencji „*Elektroanaliza w teorii i praktyce*”, organizowanych początkowo w Mogilanach i Przegorzałach, a od 2007 roku w centrum Krakowa. W 2002 roku Komisja była współorganizatorem 9th International Conference of Electroanalysis (ESEAC 2002) w Krakowie, której przewodniczył prof. J. Gołaś. Szczególnym momentem w działalności Komisji była Jubileuszowa X Konferencja z cyklu „*Elektroanaliza w teorii i praktyce*”, zorganizowana w roku 2011 – Międzynarodowym Roku Chemii i Roku Marii Skłodowskiej-Curie.

Współczesność – Zespół Elektroanalizy (od 2011 roku)

W 2011 roku funkcję przewodniczącego Komisji objął prof. Władysław W. Kubiak, a sekretarzem został dr hab. inż. Bogusław Baś. W kolejnych latach utrzymano tradycję organizowania konferencji, a jednocześnie zainicjowano publikację serii monografii naukowych poświęconych współczesnej elektrochemii. W latach 2014–2019 ukazało się sześć tomów pod wspólną redakcją B. Basia, W.W. Kubiaka i M. Jakubowskiej, wydanych przez Wyd. Nauk. AKAPIT w Krakowie. W wyniku reformy struktur Komitetów Naukowych PAN w roku 2020 dotychczasowe komisje przekształcono w zespoły. W kadencji 2020–2023 funkcję przewodniczącego Zespołu Elektroanalizy objął prof. B. Baś, wiceprzewodniczącą została prof. Agnieszka Nosal-Wiercińska, a sekretarzem dr Radosław Porada. Uruchomiono stronę internetową Zespołu z panelem dyskusyjnym: <http://home.agh.edu.pl/~eleaa/>.

Podsumowanie

Zespół Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej PAN kontynuuje działalność rozpoczętą blisko siedem dekad temu przez uczniów i współpracowników prof. W. Kemuli. Łączy tradycję polskiej szkoły elektrochemicznej z nowoczesnymi kierunkami badań – od mikroanalitik i sensorów elektrochemicznych, po systemy pomiarowe w telemedycynie i technologiach Internetu Rzeczy. Konferencje organizowane przez Zespół od lat integrują

środowisko elektrochemików i chemików analityków, stając się platformą wymiany wiedzy i współpracy między nauką a przemysłem. Działalność Zespołu stanowi ważny element kontynuacji i rozwoju polskiej elektroanalizy – dziedziny, która od czasów prof. W. Kemuli do dziś buduje prestiż polskiej chemii analitycznej w świecie.

Skład Zespołu Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej PAN w kadencji 2024 - 2027

W kadencji 2024 – 2027: przewodniczący Zespołu - prof. Bogusław Baś (AGH Kraków, bas@agh.edu.pl), wiceprzewodnicząca - prof. Agnieszka Nosal-Wiercińska (UMCS Lublin, agnieszka.nosal-wiercinska@mail.umcs.pl), sekretarz - dr hab. Jolanta Kochana, prof. UJ (UJ Kraków, jolanta.kochana@uj.edu.pl), członek honorowy - prof. Zbigniew Galus (UW Warszawa, zbiggal@gmail.com). Członkowie Zespołu: prof. Renata Bilewicz (UW Warszawa, bilewicz@chem.uw.edu.pl), dr hab. Mariola Brycht (UŁ Łódź, mariola.brycht@chemia.uni.lodz.pl), prof. Mikołaj Donten (UW Warszawa, donten@chem.uw.edu.pl), prof. Janusz Gołaś (AGH Kraków, jgolas@agh.edu.pl), prof. Małgorzata Grabarczyk (UMCS Lublin, mgrabarc@poczta.umcs.lublin.pl), prof. Władysław W. Kubiak (AGH Kraków, kubiak@agh.edu.pl), prof. Paweł Kulesza (UW Warszawa, pkulesza@chem.uw.edu.pl), dr hab. Elżbieta Kuśmerek, prof. PŁ (PŁ Łódź, elzbieta.kusmieriek@p.lodz.pl), prof. Krzysztof Maksymiuk (UW Warszawa, kmaks@chem.uw.edu.pl), prof. Elżbieta Malinowska (PW Warszawa, Elzbieta.Malinowska@pw.edu.pl), dr hab. Sławomir Michałkiewicz, prof. UJK (UJK Kielce, slawomir.michalkiewicz@ujk.edu.pl), dr hab. Robert Piech (AGH Kraków, rpiech@agh.edu.pl), prof. Sławomira Skrzypek (UŁ Łódź, slawomira.skrzypek@chemia.uni.lodz.pl), prof. Zbigniew Stojek (UW Warszawa, stojek@chem.uw.edu.pl), dr hab. Małgorzata Szultka-Młyńska, prof. UMK (UMK Toruń, mszultka@umk.pl), dr hab. Cecylia Wardak, prof. UMCS (UMCS Lublin, cecylia.wardak@mail.umcs.pl), prof. Wojciech Wróblewski (PW Warszawa, wojciech.wroblewski@pw.edu.pl).